

Rondetafelgesprek Wateroverlast Zuid-Nederland

Vaste commissie voor I&W, Tweede Kamer

11 november 2021

Inleiding

Verzekeraars hebben in Limburg bijna 13.000 schademeldingen ontvangen als gevolg van de wateroverlast. De meeste claims komen uit de getroffen gemeenten Valkenburg aan de Geul (2.405), Heerlen (2.197) en Meerssen (1.215). Het merendeel van de claims betreft particuliere schade aan woningen en voertuigen. Bij een kleiner deel gaat het om zakelijke schade aan bedrijfsgebouwen en voertuigen. Er was ook veel onverzekerde schade, met name aan overheidseigendommen, gewassen en gederfde toerisme-inkomsten en ander omzetverlies.

Namens de gezamenlijke verzekeraars heeft [Stichting Salvage](#) gedupeerden ondersteund in de eerste momenten, de schade zoveel mogelijk beperkt en vervolgens dossiers overgedragen aan verzekeraars. Ook is de stichting de oren en ogen van het Verbond ter plekke en kon er efficiënt en doelmatig met lokale hulpdiensten en bestuurders worden geschakeld. In de eerste week zijn experts namens de verzekeraars het gebied doorgetrokken en waar nodig werden voorschotten overgemaakt. Een goed beeld van hoe de afwikkeling op gang kwam [staat hier](#).

Verzekeraars kunnen de aantallen claims en schadebedragen goed aan. Inmiddels is het merendeel van de gevallen volledig afgewikkeld. Maar de gevolgen van een overstroming op een pand moeten we niet onderschatten. Het water dringt door tot in het hout of isolatiemateriaal. Drogen ervan kan weken en soms maanden duren, voordat er met fysiek herstel kan worden begonnen. Bovendien is er in heel Nederland én in onze buurlanden op dit moment een grote vraag naar aannemers en (keuken)bouwmaterialen. Dit terwijl er een tekort aan materialen is door de wereldwijde pandemie. Ook in de getroffen gebieden in Duitsland en België wordt een zwaar beroep gedaan op de herstelmarkt. Dit leidt tot begrijpelijke onrust, frustratie en soms ook extra inkomensderving bij gedupeerden. Waar nodig hebben verzekeraars vervangend onderdak geregeld en voorschotten betaald, maar veel mensen kunnen nog steeds hun normale leven niet oppakken.

Verzekerbaarheid water(overlast)

Op verzoek van verschillende ministeries en uitvoeringsorganen heeft het Verbond in de nasleep van Limburg een [uitgebreid overzicht](#) beschikbaar gesteld van verzekerbaarheid en verzekeringsgraad. Dit levert een volgend beeld op:

- Vrijwel alle verzekeraars dekken de schade aan woningen en bedrijfspanden door de extreme regenval in Limburg. Ook schade door bijvoorbeeld het uitvallen van voorzieningen, zoals de elektriciteit, valt over het algemeen onder de polisvoorwaarden.
- Veel verzekeraars volgen een ruime uitleg van de neerslagclausule uit die het Verbond in 2000 heeft uitgebracht. Hierbij wordt naast directe, ook indirecte neerslag gedekt. Andere verzekeraars dekken sinds kort meer vormen van lokale overstromingen.
- In 2018 heeft het Verbond verzekeraars geadviseerd om in de opstal- en inboedelpolis ook dekking te bieden voor alle vormen van overstroming, behalve geheel of gedeeltelijk door het bezwijken van primaire keringen. Hiermee zou bijvoorbeeld schade door een overstroomd Julianakanaal zijn verzekerd. Het kan per verzekeraar verschillen of – en hoe – ze dit advies opvolgen. Particulieren waren vrijwel allemaal via één van deze dekkingsvormen verzekerd.

- Verzekeren voor ondernemers is maatwerk, waarbij meestal een financieel adviseur betrokken is. Veel verzekeraars hanteren ook voor zakelijke verzekeringen de neerslagclausule. Maar niet op elke zakelijke polis wordt dit aangeboden en de voorwaarden kunnen verschillen. Het advies uit 2018 was in juli dit jaar bij één zakelijke verzekeraar doorgevoerd. Een grote verzekeraar die geen van beide dekkingsvormen voor haar zakelijke klanten had, heeft besloten om deze klanten tóch te helpen.
- Er waren ook enkele tientallen ondernemers die, soms tot hun verrassing, in het geheel niet verzekerd waren voor buiten de oevers tredende beken. Dit bleken vooral partijen te zijn die zich, via een verzekeringsmakelaar, hadden verzekerd op de (internationale) [assurantiebeurs](#). Daar wordt “Dutch flood” vaak standaard uitgesloten (hoewel dit als maatwerk en onder voorwaarden soms kan worden toegevoegd).

Marktontwikkelingen na ‘Limburg’

Het kabinet heeft bij de inwerkingtreding van de Wts aangegeven dat ze verwacht dat burgers en ondernemers de volgende ramp zich goed verzekerd hebben. Voor lokale overstroming zien we het aanbod snel groeien: sinds afgelopen maand hebben nog aantal verzekeraars dit doorgevoerd in hun polisvoorwaarden. Daarmee is inmiddels de meerderheid van de particuliere en zakelijke gebouwen en inboedel verzekerd voor lokale overstroming, waarbij het niet uitmaakt waar de neerslag precies is gevallen. Ook wordt in samenspraak met de Vereniging Nederlandse Assurantie Beurs (VNAB) gekeken of dit voor beurspolissen kan worden uitgebreid. We zijn hierbij wel afhankelijk van de internationale markt. Het is daarnaast van belang dat zowel burgers en ondernemers, maar ook hun financieel adviseurs zich bewust zijn van de risico's én marktoplossingen. Het Verbond zet in op het versterken van kennis en bewustwording, en raadt ook de overheid aan om hier samen met toezichthouders naar te kijken.

Primaire keringen

Als de dijken van de Maas het hadden begeven, dan was vrijwel geen enkele ondernemer of burger hier tegen verzekerd. Gelukkig hebben de dijken het gehouden, waardoor we alleen schade zien bij recreatie en agrarische activiteiten in het winterbed. Hier geldt dat de betreffende ondernemers werden verrast door een overstroming in de zomer, waar hoogwater jaarlijks alleen aan het eind van de winter plaatsvindt.

Door het Deltaprogramma is Nederland goed voorbereid op overstromingen en is de kans op een grootschalige overstroming klein. De gevolgen van een overstroming kunnen echter enorm zijn. Klimaatverandering zorgt ook in ons land ook voor een grotere kans op overstroming. Voor die momenten dat het onverhoopt misgaat, is schadebeperking en snel herstel cruciaal.

In Nederland is het individuele verzekeraars tot op heden niet gelukt om op grote schaal een volledige overstromingsverzekering aan te bieden. Dit komt door onvoldoende bewustzijn, antiselectie, het cumulatierisico en de aanwezigheid van de overheidscompensatie. Het Verbond heeft de afgelopen jaren verschillende initiatieven aangedragen, maar deze zijn om verschillende redenen gestrand. Voor schade door grote rivieren en zee is het merendeel van burgers en bedrijven momenteel dus afhankelijk van gedeeltelijke overheidssteun op basis van politieke besluitvoering achteraf, via de Wet tegemoetkoming schade bij rampen (Wts). Dit impliceert onzekerheid ten aanzien van uitkeringspercentage en snelle en efficiënte afhandeling.

Goed voorbereid op de toekomst

De vraag dient zich hierbij aan via welk mechanisme de hieruit voortvloeiende schade voor burgers en bedrijven het beste kan worden vergoed: publiek, privaat of een combinatie daarvan. Vooraf niet goed geregelde compensatie levert niet alleen directe schade op voor gedupeerden én hun financiers, maar zorgt door ontbrekende schaderegelingsprocessen ook voor onzekerheid, vertraging en extra vervolgschade. In de wetenschap, [OECD](#) en in andere landen is er brede consensus over de meerwaarde van verzekeren bij catastrofes als een overstroming. Denk niet alleen aan snelle schadeafhandeling, maar ook het weer opstarten van een toch al hard getroffen economie en het vooraf stimuleren van schadebeperkende maatregelen. De European Insurance and Occupational Pensions Authority ([EIOPA](#)) ziet voor [Nederland specifiek een gat](#) tussen het overstromingsrisico en de verzekeraarbaarheid hiervan.

De verzekeringssector en de overheid kunnen alleen samen dit resterende 'gat' dichten. Het Verbond heeft in 2020 getracht de discussie weer te voeren aan de hand van een [position paper](#). Aan de hand van gesprekken met verschillende stakeholders denken wij aan twee oplossingsrichtingen om de compensatie bij overstromingsschade nu en in de toekomst nog beter en duidelijker te regelen.

1. Het Verbond adviseert de overheid op basis van nieuwe klimaatinzichten nog eens goed te kijken naar een solidair stelsel met een evenredige premieopslag op de opstalverzekering voor overstromingen. Via een volledig privaat stelsel schatten we dat er tussen de 5 en 10 miljard kan worden herverzekerd, eventueel kan dit met een deelname van de overheid worden opgehoogd. Op basis van eerdere exercities verwachten dat dit voor de meeste overstromingsscenario's voldoende is om gedupeerden grotendeels te compenseren.
2. Alternatief is om in de Wet tegemoetkoming schade bij rampen (Wts) duidelijker vast te leggen wanneer en hoeveel de overheid als tegemoetkoming uitkeert aan particulieren en bedrijven voor schade en kosten door een ramp. Dan zijn verzekeraars beter in staat hier aanvullende verzekeringen op te ontwikkelen.

Beide opties kunnen ook naast elkaar bestaan. In elk geval raadt het Verbond aan om afspraken te maken over een modern en efficiënt schadeprotocol, waarbij de expertise en netwerk van verzekeringssector kan worden ingezet bij de schadeafhandeling. Hiermee wordt tijdwinst behaald, onnodige vervolgschade beperkt en gedupeerden ontzorgd.

Omggaan met veranderende risico's

Wereldwijd zien verzekeraars de gevolgen van klimaatverandering terug in hun cijfers. Het net uitgebrachte klimaatsignaal van het KNMI is ook alarmerend over de toekomst van Nederland. Verzekeraars maken zich dan ook [ernstige zorgen](#) over de toekomstige verwachte klimaatschade door een stijgende zeespiegel, toename van droogte en meer extreme buien. Storm, hagel, bosbranden, neerslag en lokale overstromingen zijn verzekeraar en kunnen we als sector ook in de komende decennia aan, mits we vol inzetten op bewustwording, preventie, adaptief bouwen en *early warning* systemen. Voor overstromingen door zee of grote rivieren is samenwerking nodig.

-0-0-0-